

MAXIM M1910

Leven met een oude Rus... deel I

Of je nu vertrouwd bent met wapentuig of niet, vrijwel iedereen herkent het Maxim machinegeweer. Door de beelden in films, artikelen en boeken. De ontwikkeling, werking en inzet zijn dan ook al menigmaal de revu gepasseerd.

De oude lobbies blijft echter fascineren en toen wij er eentje te pakken kregen en ermee aan de slag gingen, ontdekten we tóch weer details en gekkigheden die we nog niet wisten.

Laten we beginnen bij het begin: een Maxim die uit zijn oude houten krat komt. Een wapen waar letterlijk kilo's conserveringsvet in/aan/op/onder zijn gesmeerd. En iedereen maar denken dat toegang hebben tot dit soort wapens alleen maar onverdeelde fun is. Niet waar! Het verwijderen van deze oorsmeerachtige substantie (zie de foto van handgrepen) kost je twee liter thinner, een volle dag werk en een nog dagenlang durend brandend gevoel in de huid van handen en onderarmen. Wat voor vuiligheid die communisten destijds gebruikt hebben, is niet meer te achterhalen, maar liever

nose-diven we op het nudistenkamp in een veldje brandnetels, dan dat we de gekmakende kriebels moeten ondergaan die het rood-bruine, scherp riekende conserveringsvet veroorzaakte. Maar ach, de relatief lage prijs moest ergens vandaan komen.

Vijfhonderd euro voor een schietklare mitrailleur die in 1944 in de Russische Tula fabriek is gebouwd (1 van de 600.000 stuks), ingekrat en na de oorlog in een opslagplaats van de bevriende Bulgaarse krijgsmacht belandde. Die er uiteraard geen emplot meer voor had en ze enkele jaren geleden in de uitverkoop deed.

Stommitieit

Ter redactie het ding tot op de laatste pal en veer uit elkaar gehaald. Daartoe diende het wapen van zijn affuit gescheiden te worden. Makkelijk

Victorie. Hij doet het! Let op de lege huls die naar voren toe uitgeworpen wordt.

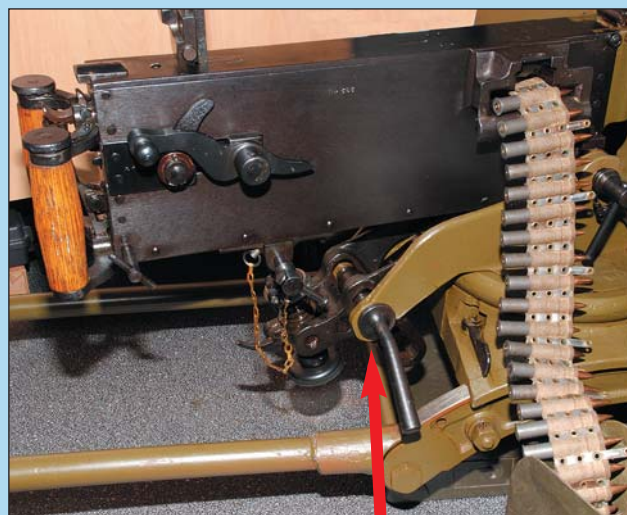
zat. Toch? Scharnierpen en elevatie-borgen losmaken en wapen uit zijn vassing tillen. Maar de schroefdraad van de borgpen leek vastgeroest te zijn. Vreemd, omdat het wapen nergens anders roest vertoonde. Dus inspuiten met kruipolie, even laten intrekken en een paar klappen met een rubberen stratenmakershamer geven. ...En zo brak het handvat compleet af na de vierde of vijfde uithaal met die hamer! G#%)%\$#!+*_*!\$#!

Daar sta je dan. Heeft de stalen bruut bijna zeventig jaar op daglicht gewacht, zonder te roesten en zonder te protesteren, en dan slaat een big time westerse gunwriter er na uitkratten meteen een cruciaal onderdeel vanaf! Want, u raadt het al: de borging van de grove elevatie heeft linkse schroefdraad!

Waar een CO2 lasapparaat al niet goed voor is. Aldoende ontdekten we dat de schroefverbindingen van de Maxim en diens rollende onderstel soms rechtse, soms linkse draad hebben.

Jeuk

Verdere demontage maakte duidelijk dat het wapen splinternieuw was. Afsluiter, loop, koelmantel, affuit. Alles pico bello. Slechts één ding mankeerde er aan: de pakkingen die de looplagers in de koelmantel waterdicht moeten afsluiten, waren niet aanwezig. Typische vervangingsonderdelen die zeer waarschijnlijk in slerten van honderden meters lang nog steeds ergens in een vergeten opslag opgerold liggen.

Geef een over-enthousiaste redacteur een hamer...

Dat pakkingkoord bevatte asbest – de loop kan immers ontzettend heet worden – en dat is heden ten dagen een no-go. Ha, had onze hoofdredacteur ooit – zo'n 93 jaar geleden - niet als calculator/inkoper in een machinefabriek gewerkt? Eriks Pakkingen in Alkmaar was zodoende snel hervonden, gecontact en bereid om van divers modern pakkingmateriaal monsters van een meter lang op te sturen. Gratis. Lang leve Eriks en hulde aan Noord Holland! Licht ingesmeerd met lithium vet voldoet het moderne kunststof pakkingmateriaal uitstekend.

Zo'n latere schakelband en een vulmachine zouden véél handiger zijn geweest!

Tot bloedens aan toe!

Nóg een uiterst lastige kwestie bleek het vullen van de originele 250-schots canvas patroonband met 7,62 x 54R patronen. Niemand had ons verteld dat, in nieuwstaat, de gestikte ligplaatsen voor de patronen héél strak zijn! Moet ook wel natuurlijk, omdat bij een te losse passing de patronen uit die pockets kunnen glijden

of zelf eruit kunnen vallen. In beide gevallen stopt dan het wapen met schieten. En dat wil je niet.

Een arm en een been voor een vulmachine, zo'n koffiemolen waar je een lege band in steekt en een handvol losse patronen in kiepert. Helaas, niet te vinden, althans niet voor een redelijke prijs. (Internet is een zegen voor de mensheid, maar een ramp voor de verzamelaar. Het medium heeft de prijzen tot ongeloofwaardige, bizarre hoogten gestuwd.) Dus met rauwe handkracht één voor één de patronen in die stijve,

stugge band gewrongen. Letterlijk tot bloedens aan toe nadat de blaren op de vingers waren opengebarsten.

Leuk hoor, zo'n legendarisch wapen prepareren. En wat moeten die vijf meter lange banden een ramp zijn geweest als ze nat waren of nat waren geweest! In de regen, hagel, sneeuw, de ijzige koude van Rusland. We begonnen steeds meer respect voor die bolsjewieken te krijgen.

Zwaar transport

Om en nabij vijftien kilogram weegt een Maxim M1910 inclusief Sokolov kruiwagenwielen-affuit. Houten wielen, vrienden, en een zandgegoten chassis. Zó grof dat je de korrelstructuur in het gietstaal voelt, ja, zelfs kunt zien! Nog een geluk dat wij de lightweight versie hadden die alleen kon rijden. Het oorspronkelijke onderstel kon met behulp van uitklapbare stalen buizen compleet van zijn wielletjes worden gehefboomd en als 3-poot affuit opgesteld worden. Nog zwaarder dus.

Desalnietemin is een schietklare Maxim even wat meer sjouwwerk dan je favoriete AR15 wedstrijdgeweer. Het over het stoeptegeltuinpad rollen maakt een herrie alsof de mobilisatie van 1940 weer eens dunnetjes overgedaan wordt, en het in één auto tillen doe je liefst met twee man en in drie delen: wapen, pantserschield en onderstel. Blokken voor en achter die guitige wielen plaatsen; je wilt absoluut niet dat de zaak tijdens de rit naar de schietbaan in de laadruimte aan het muiten slaat.

Een 10 liter jerrycan met water, munitie en een goed humeur om de pijn in je rug mee weg te lachen. That's the spirit!

Blitzkrieg

Opnieuw groeide het respect voor de Maxim-schutters van weleer. Terwijl in 1944 hun tegenstander zich bliksemsnel kon verplaatsen met zijn MG34 en 42, moesten de Ruski's hun loodzware groepswapen verrijden, hobbel-dehobbel door het terrein, in bebouwd gebied, door portieken, gangen en vertrekken van huizen. Met aan weerskanten een meterslange patroonband die in het rond slierte en overal achter kon blijven haken. En eenmaal in positie boden ze het frontale oppervlak van een klein model vrachtwagen. Gelukkig maar dat het acht mm dikke stalen schild in ieder geval bescherming bood tegen standaard geweerprojectielen. (Niet tegen pantserdoorborende kogels.)

Het is gewoon werken

Het schieten met automatische wapens is - we hebben het al vaker gezegd - veel minder spannend dan menigeeen denkt. Onder gevechtstandigheden geeft het gehamer van je groeps wapen gemoedsrust en steun, maar op een steriele schietbaan, waar de kogels als het goed is uitsluitend van je af vliegen, is er weinig sport aan. De Maxim afvuren parkeren wij zelfs in de categorie slaapverwekkend. Het wapen is zó zwaar en daarom zó stabiel, dat het geen terugstoot en drama op zijn schutter overbrengt. Het pompt kogels naar buiten, desnoods uren achtereen, zolang er maar volle munitiebanden in gestopt worden. De sensatie is zelfs dermate niet-spannend dat het meer op een extreem luidruchtige munitie-onlaadsessie lijkt. Het schieten - geknield, gekromde rug en turend door het kijkgaatje in het schild - begint al snel op werken te lijken. Met de ene duim de veiligheid indrukken, met de andere de trekker indrukken. Afhankelijk van de voorspanning van de hoofdveer (heel eenvoudig instelbaar), spuugt de Maxim de projectielen uit met een snelheid van rond de 450 schoten per minuut. Het wapen kan dus ruim 25 seconden non-stop vuren als er een geheel gevulde patroonband aan wordt gehangen.

Inzet als groepswapen. Je moet er niet aan denken! (In alle eerlijkheid: dit kan heel goed een propagandafoto blijken te zijn.)

Mythe

Zoals gezegd is er veel over de Maxim en diens afgeleiden, gepubliceerd. Bijvoorbeeld de populaire anekdote dat de Britten het hete koelwater van hun Maxim/Vickers gebruikten om thee mee te zetten. Wat een onzin, en kennelijk ooit bedacht en klakkeloos overgenomen en herhaald door wannabe-gunwriters. Alle Maxim-achtigen hebben een terugstootversterker die behalve de loop een handje helpt met naar achteren gaan, ook kruitgas via de pakking de koelwatermantel

in perst. Die pakking kan immers nooit 100% waterdicht, laat staan *gasdicht* zijn. Aldus stinkt het koelwater na enkele honderden schoten als een riool. Ongetwijfeld zal het ook zo smaken. Geen Brit die dat opdrinkt.

Nog iets: de kast van de Maxim heeft onderin een 12 mm gat dat we in eerste instantie niet konden verklaren. Na het schieten konden we dat wel. Het is gewoon een afvoer voor koelwater dat via het achterste lager weglekt. De hoeveelheid is minimaal, maar zou dit lekwater niet weg kunnen, dan zou de over de kastbodem lopende platte afvuurstang die trekker en afvuurmechanisme met elkaar verbindt, solide vast kunnen vriezen. En dat wil je niet.

Wat nou condenseren?!

Weliswaar geen mythe maar wel opvallend is dat de Russen geen condensor gebruikten. Zo'n blik waar koelwaterstoom in opgevangen werd om te condenseren en zo te kunnen hergebruiken. We kunnen verschillende redenen bedenken.

1. Het Sokolov onderstel met zijn wieltjes, suggereert hoge mobiliteit. Echter, een condensor met zijn meterslange rubberen slang, is een ramp tijdens snelle tactische verplaatsingen.

2. Water is in de westelijke delen van Rusland zelden een probleem. Bevroren water, ijs dus, is dat vijf maanden lang wè!

Hoogstwaarschijnlijk werden de Maxims tijdens de winter pas van koelwater voorzien vlak voor een actie en tapte men het water zo snel mogelijk af als de omstandigheden dat toelieten. Condensoren met hun slangen en koppelingen en wat al niet, zouden eveneens droog en/of ijsvrij gehouden moeten worden. Hé, we hebben wel wat anders te doen.

3. Om snel en makkelijk koelwater toe te kunnen voegen, heeft de Maxim een vulopening die qua oppervlakte vijf maal groter is dan van Westerse modellen. (De klep schijnt overigens door de Finnen te zijn bedacht.) Dit kleine detail ondersteunt punt 2.

4. Waar zou je je nog om drukmaken als je het moet opnemen tegen een vijand

Waterkoeling is noodzakelijk. De Maxim loop is nauwelijks dikker dan die van bijvoorbeeld een FAL geweer!

De vulopening is groot genoeg. De groengelakte buis is de stoompijp die via de hier dichtgekurkte aansluitopening een eventuele condensor kan vullen... Zie tekst.

De Duitse MG's versus de Russische Maxim. De oude waterkoker was anno 1944 eigenlijk al volkomen kansloos.

Aandoenlijk. De kameraden gebruiken overigens het vroege type, met gladde koelmantel en kleine vuldop.

die met MG34's en MG42's is uitgerust. Om een vroegtijdig versleten Maxim loop?... Nee, munitie, munitie en munitie! En een ontsnappingsroute.

Overdenkingen

Als je de mogelijkheid hebt en de moeite neemt om daadwerkelijk met wapens waarover je publiceert te schieten (en te prepareren en te reinigen enzovoort), dán pas wordt je geconfronteerd met zaken die een museumsessie je niet vertelt. Zo ook in Dossier Maxim. Want ondanks de zwaar overbemeten dimensies van deze Rus, diens befaamde robuustheid en fabelachtig uithoudingsvermogen, kwamen er bijna vergeten kwesties boven.

Cook-off

Alle Maxim-achtigen vuren vanuit een gesloten afsluiter. Dat was 120 jaar geleden geen probleem omdat men domweg nog geen (nare) ervaringen had met een heetgeschoten, stoom blazend wapen waar een patroon in de kamer lag te sudderen tijdens vuurpauzes. Bovendien werden mitrailleurs toen nog op regiments- en bataljonsniveau ingedeeld en absoluut niet als groeps wapen. Vaste opstellingen dus, ingeschoten en stevig gejusteerd. Met bestreken zônes die bij de eigen troepen bekend waren. Een per abuis afgevuurd projectiel of salvo zeilde dus altijd de vijandelijke stellingen in.

En je vraagt je af...

Men zegt dat spontane cook-off dankzij de waterkoeling onmogelijk is, maar toch... In de tweede wereldoorlog

moesten de Russen hun antieke Maxims dikwijls inzetten op een manier die nooit bij de ontwerper was opgekomen. Haastige geconstrueerde stellingen, nabij-gevechten, mee naar voren met de groep. Maar al te vaak met een patroon in de kamer. Je vraagt je dus af hoe vaak er patronen in gloeiend hete Maxims onverwacht zijn afgegaan.

Anno 2012 maakt men dus maar beter het wapen na een salvo veilig. Maar dat is niet zo een, twee, drie gedaan. De beste manier is het deksel van de kast openen, de afsluiter tevoorschijn tillen en handmatig de in diens voorkant aan-

Vijfzestig kilogram staal. Wat een vreselijk getob moet het in het terrein tactische verplaatsen van een Maxim zijn geweest.

Storing. Op zich snel te verhelpen door de complete afsluitergroep, desnoods met patronen en al, te wisselen. Maar of dat veilig is... Zie tekst.

wezige patroon/patronen verwijderen. Let op dat u de handen niet aan de hete onderdelen brandt.

Niet zo handig

Nog een detail dat teruggaat naar de tijd dat zware mitrailleurs in keurige stellingen werden bediend door goed getraind personeel. Vupo's die goed waren voorzien van alle gemakken en reserveonderdelen. Viel er eentje tijdelijk stil, dan namen naburige stellingen die eveneens de sector konden bestrijken, het werk wel even over. Het Maxim mechanisme is bomvast en zal niet snel kuren vertonen. Bovendien behoorde een complete afsluiter lange tijd tot de reservedelen (in een doosje dat op het affuit was gemonteerd.) Het waren echter die lange patroonbanden die soms letterlijk zand in de raderen strooiden. Vuil, modder, ijs, van hun plaats geschoven patronen. Al dat soort narigheid werd mee naar binnen gesleurd en blokkeerde vroeg of laat het

Maxim schutters moesten kunnen lezen en schrijven.

wapen.

Het lastige bij een storing is dat de afsluiter niet in open toestand vast te zetten en is van buitenaf niet te zien in welke toestand het laad- en afvuurmechanisme zich bevindt. Och ja, in de gebruiksvorschriften wordt veel aandacht besteed aan de stand van de spanhefboom en welke storing daarbij kan horen. Allemaal leuk en aardig zolang je de tijd hebt om je mitrailleursschutters op te leiden. (Voordat de Duitsers Rusland binnenvielen, duurde de opleiding tot Maxim-schutter ongeveer een jaar. Een eervolle opleiding waarvoor alleen

de besten van de besten werden uitgekozen. Men moest bijvoorbeeld kunnen lezen en schrijven. Echte Sovjet elite dus.) Onder vuur een storing aan de Maxim verhelpen kan in eigenlijk maar op één manier: de complete afsluiter vervangen. Dat gaat gelukkig heel gemakkelijk. Open het deksel, trek de spangreep iets naar achteren en til de afsluitergroep omhoog. Draai deze module ongeveer 30 graden en trek hem van het kniegewicht-sluitstang af. De reserve afsluiter plaatsen, de boel naar binnen laten vallen, deksel sluiten, 2 halen aan de spangreep geven en verder schieten. Het kan binnen 15 seconden maar men zal tijdens de ingreep half overeind moeten komen. Een periode waarin een goed ingelopen MG42 300 kogels op je kan afvuren...

In the next episode...

Tot slot is het mogelijk om zonder patroonband tóch drie automatische schoten te lossen. Om dit uit te leggen, moeten we eerst duidelijk maken hoe het mechanisme van de Maxim eigenlijk werkt. Doen we in deel II.

